

Adroddiad Cydymffurfio Blynyddol Safonau'r Iaith Gymraeg 2022-23

(1 Awst 2022 – 31 Gorffennaf 2023)

Wedi'i baratoi yn unol â gofynion Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011

Robin Gwyn, Cyfarwyddwr Dwyieithrwydd - Ionawr 2024

CYNNWYS

- 1. Cyflwyniad**
- 2. Cydymffurfio â Darparu Gwasanaethau, Llunio Polisiau a Safonau Gweithredu**
- 3. Monitro Cydymffurfiaeth**
- 4. Cwynion**
- 5. Sgiliau Iaith Gymraeg Staff**
- 6. Hyfforddiant Staff**
- 7. Recriwtio Staff i Swyddi Gwag**
- 8. Manylion Cyswllt am Ragor o Wybodaeth**

1. Cyflwyniad

Derbyniwyd hysbysiad cydymffurfio terfynol Comisiynydd y Gymraeg gan Grŵp Colegau NPTC ym mis Medi 2017 (cyn ei weithredu o 1 Ebrill 2018 ymlaen). Roedd hyn yn amlinellu dyletswydd y coleg i gwrdd â Rheoliadau Safonau'r Gymraeg statudol a sefydlwyd gan Lywodraeth Cymru o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, Rheoliad (Rhif 6) 2017.

Cyflwynwyd y cysyniad o 'Safonau'r' Iaith Gymraeg gan Lywodraeth Cymru fel set o ofynion cyfreithiol rhwymol i gael eu rheoleiddio'n annibynnol gan Gomisiynydd yr Iaith Gymraeg. Mae'r Safonau yn sefydlu hawliau cyfartal i siaradwyr Cymraeg a siaradwyr Saesneg, yn seiliedig ar ddwy egwyddor:

- **'Yng Nghymru, ni ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg'**
- **'Dylai personau yng Nghymru allu byw eu bywydau drwy gyfrwng y Gymraeg os ydynt yn dymuno gwneud hynny'**

Yn unol â Gweledigaeth a Chynllun Strategol y Coleg, mae cydymffurfio statudol wedi darparu gwaelodlin ar gyfer y Coleg i sicrhau y bydd y gwasanaeth Cymraeg a ddarperir o'r un ansawdd a hygyrchedd â'r gwasanaeth Saesneg a ddarperir.

2.1 Cydymffurfio â Darparu Gwasanaethau, Llundio Polisiâu, Cadw Cofnodion a Safonau Gweithredu

Mae Comisiynydd y Gymraeg yn cyhoeddi Adroddiad Sicrwydd Blynyddol sy'n manylu ar brofiad y cyhoedd o ddefnyddio'r Gymraeg wrth ddefnyddio gwasanaethau cyhoeddus (yn seiliedig ar arolygon 'siopwr dirgel' i werthuso'r ddarpariaeth) gan gynnwys ansawdd y gwasanaeth a ddarperir gan golegau AB.

Mae canlyniadau'r arolwg 'siopwr dirgel' – ynghyd ag ymatebion holiadur hunanasesu blynyddol y Coleg ei hun – yn destun cyfarfod adolygu cydymffurfiaeth blynyddol a gynhelir rhwng y Coleg a Swyddfa'r Comisiynydd ym mis Rhagfyr bob blwyddyn.

O ganlyniad i gyfarfod Rhagfyr 2021, roedd camau dilynol y cytunwyd arnynt gyda'r Comisiynydd yn canolbwyntio ar ddiwygiadau i **Bolisi Iaith Gymraeg** y Coleg (gan gynnwys atodiadau sy'n ymwneud â'r **polisi cwynion** a'r **polisi dyfarnu grantiau**).

Yn ystod 2022-23, cyflawnwyd gwaith pellach i gryfhau monitro mewnol a phrofi cydymffurfiaeth er mwyn sicrhau adborth cadarnhaol gwell yn Adroddiad Sicrwydd nesaf Comisiynydd y Gymraeg:

Hunan Arfarniad Staff – Mae'r dull hwn yn golygu ei gwneud yn ofynnol i bob pennaeth neu reolwr adran neu dîm adrodd yn rheolaidd i gyfarfodydd chwarterol y Gweithgor Dwyieithrwydd ar gydymffurfiaeth â'r safonau hynny sy'n berthnasol i'w maes gwaith. Gwneir hyn drwy ddefnyddio ffurflenni hunan-fonitro lle mae gofyn i bob adran adrodd ar sut y maent yn sicrhau cydymffurfiaeth yn erbyn pob Safon neu grŵp o Safonau yn ogystal â nodi unrhyw fylchau neu fethiannau.

Gwiriadau ar hap – arolygon gwirio uniongyrchol i'w cynnal gan y Cyfarwyddwr Dwyieithrwydd unwaith y tymor ar sampl o Safonau.

2.2 Darpariaeth y Cwricwlwm

Grant datblygiadau ôl-16 y Coleg Cymraeg Cenedlaethol i gynyddu'r ddarpariaeth Gymraeg:

Mae Grŵp Colegau NPTC wedi llwyddo i recriwtio darlithwyr yn y meysydd canlynol gyda chymorth grant ôl-16 y Coleg Cymraeg Cenedlaethol:

1. Iechyd a Gofal Cymdeithasol
2. Gofal Plant
3. Gwasanaethau Cyhoeddus
4. Chwaraeon

3. Monitro Cydymffurfiaeth

Y Prif Weithredwr ("PW") sydd â'r cyfrifoldeb cyffredinol am weithredu'r Polisi Iaith Gymraeg, gan gynnwys Safonau'r Iaith Gymraeg. Bydd y Prif Weithredwr yn sicrhau bod uwch reolwr yn atebol am weithredu a monitro'r polisi.

Mae rheolwyr llinell yn atebol am weithredu'r agweddau hynny ar y Polisi sy'n berthnasol i'w meysydd cyfrifoldeb ac am ddarparu adborth ar gydymffurfio yn y meysydd hynny mewn perthynas â gofynion y Polisi. Bydd Bwrdd y Gorfforaeth yn nodi Aelod a fydd â'r cyfrifoldeb dynodedig dros hyrwyddo dwyieithrwydd.

Y Gweithgor Dwyieithrwydd (BWG), dan gadeiryddiaeth y Pennaeth Cynorthwyol: Cwricwlwm, sydd â cyfrifoldeb cyffredinol dros fonitro gweithrediad y Polisi mewn cydweithrediad â grŵp craidd y Gweithgor Dwyieithrwydd, sef y Cyfarwyddwr Dwyieithrwydd, Y Cydlynnydd Datblygu Dwyieithrwydd, cyfieithwyr y Coleg a'r Swyddog Cymorth Busnes i'r Penaethiaid Cynorthwyol, a gyda'u cymorth hwy.

Mae'r Cyfarwyddwr Dwyieithrwydd yn gyfrifol am weithrediad gweithredol gyda chynnydd yn cael ei fonitro a'i werthuso trwy baratoi:

- Adroddiadau chwarterol ar gynnydd i'r Gweithgor Dwyieithrwydd/Uwch Dîm Rheoli;
- Adroddiadau blynyddol sy'n cydymffurfio â Safonau'r Iaith Gymraeg (Cadw Cofnodion a Materion Atodol);
- Archwiliadau a gwiriadau siopwr cudd rheolaidd i fonitro effeithiolrwydd ymatebion i argymhellion Estyn.

Gwneir staff yn ymwybodol o rwymedigaethau'r Polisi yn ystod y cyfnod cynefino staff a rhaglen dreigl barhaus o sesiynau ymwybyddiaeth. Atgyfnerthir hyn drwy osod y Polisi ar fewnwyd y staff, ar wefan y Coleg ac ar fewnwyd y myfyrwyr.

4. Cwynion

Ni dderbyniwyd unrhyw gwynion ynghylch unrhyw agwedd ar wasanaethau Cymraeg rhwng 1 Awst 2022 - 31 Gorffennaf 2023. Mae'r Coleg wedi diweddarau ei Bolisi Cwynion trwy ychwanegu cymal sy'n ymdrin yn benodol â chwynion sy'n ymwneud â Safonau'r Gymraeg a'r iaith Gymraeg. Ymdrinnir â chwynion sy'n ymwneud â Safonau'r Gymraeg yn yr un modd ag unrhyw gŵyn arall trwy ddefnyddio gweithdrefn gwynion y Coleg.

Mae holl reolwyr y Coleg yn cael hyfforddiant diweddarau blynyddol ar ymdrin â chwynion a'u rheoli. Mae'r hyfforddiant hwn yn cynnwys ymdrin â chwynion sy'n ymwneud â Safonau'r Gymraeg y mae'n rhaid i'r Coleg gydymffurfio â hwy. Cyfeirir yn benodol at Reoliad Safonau'r Iaith Gymraeg (Rhif 6) 2017, yr Hysbysiad Cydymffurfiaeth - Adran 44 Mesur yr Iaith Gymraeg (Cymru) 2011 a'r Memorandwm Esboniadol i Reoliad Safonau'r Iaith Gymraeg (Rhif 6) 2017.

5. Sgiliau Iaith Gymraeg Staff (ar 31 Gorffennaf 2023)

Safon 178:

- (a) *nifer y cyflogeion sy'n meddu ar sgiliau yn y Gymraeg ar ddiwedd y flwyddyn o dan sylw (ar sail cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 158): 'Rhaid ichi gadw cofnod o nifer y cyflogeion sy'n meddu ar sgiliau yn y Gymraeg ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol a, phan fo hynny'n wybyddus ichi, rhaid ichi gadw cofnod o lefel sgiliau'r cyflogeion hynny.'*

Mae'n ofynnol i staff ddiweddarau a chynnal eu sgiliau iaith Gymraeg trwy'r Dangosfwrdd AD (system AD a'r gyflogres). Yn ôl y cofnodion a ddaliwyd ar 31 Gorffennaf 2023, cofnodwyd bod gan gyflogeion y Coleg y lefel ganlynol o sgiliau iaith Gymraeg.

	Siarad	Darllen	Ysgrifennu	Dealltwriaeth
Rhugl	57	50	37	64
Da	26	36	38	31
Sylfaenol	295	260	228	306
Dysgu	83	68	73	76
Dim	150	183	211	139

6. Hyfforddi a Datblygu Staff (1 Awst 2022 – 31 Gorffennaf 2023)

Safon 178:

- (b) nifer yr aelodau o staff a fynychodd gyrsiau hyfforddi a gynigiwyd gennych yn y Gymraeg yn ystod y flwyddyn (ar sail cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 159);
- (c) os cynigiwyd fersiwn Gymraeg o gwrs gennych yn ystod y flwyddyn honno, canran y cyfanswm o staff a fynychodd y cwrs hwn a aeth i'r sesiwn Cymraeg - yn cynnwys y nifer (a'r canran, os yn berthnasol) o aelodau o staff a fynychodd hyfforddiant penodol y mae rhaid ei ddarparu yn Gymraeg os yw ar gael yn Saesneg (hynny yw hyfforddiant ynglŷn â recriwtio a chyfweld, rheoli perfformiad, gweithdrefnau disgyblu a chwynion, ymgynefino, delio â'r cyhoedd, ac iechyd a diogelwch).

Ymwybyddiaeth o/Arweiniad ar Safonau'r Iaith Gymraeg (darpariaeth ddwyieithog):

Cyflwyno'r cwrs hyfforddi ar-lein yn llawn: Safonau'r Gymraeg : cwrs e-ddysgu ar-lein rhyngweithiol marferol wedi'i gynllunio i alluogi staff i ddeall eu hawliau a'u cyfrifoldebau allweddol o dan y gyfraith (Mesur y Gymraeg, 2011) a ddechreuodd ym mis Gorffennaf 2022, ac ar 30 Medi 2022 roedd 666 o staff (78%) wedi cwblhau'r cwrs yn llwyddiannus.

Cymraeg Gwaith / ColegauCymru:

Dysgu ffurfiol: Cyrsiau wyneb i wyneb (ar Teams)

Yn ystod 2022-23, cafodd pedwar dosbarth Cymraeg eu dysgu ar Teams (Mynediad 1, Sylfaen 1, Canolradd 1 Rhan 1 ac Uwch 1 rhan i). Cofrestrodd 17 aelod o staff ar gwrs Cymraeg ym mis Medi 2022. O'r rhain cwblhaodd 15 ohonynt (88%) yn llwyddiannus. O'r 15 a gwblhaodd eu cwrs, aeth 14 ohonynt ymlaen i ddysgu ym mis Medi 2023 (dilyniant = 93%).

Dysgu ffurfiol: Cyrsiau hunan-astudio

O'r 20 aelod o staff a gofrestrodd ac a ddechreuodd gwrs hunan-astudio yn ystod 2022-23, cwblhaodd 7 ohonynt (35%) y cwrs yn llwyddiannus. O'r 20 dysgwr a ddechreuodd gwrs hunan-astudio yn ystod 2022-23, mae 14 ohonynt yn dal i ddysgu Cymraeg yn ystod 2023-24 (dilyniant = 70%).

Polisiau a Gweithdrefnau AD

Rhwng 1 Awst 2022 - 31 Gorffennaf 2023, ni chafodd unrhyw hyfforddiant ei gyflwyno (ac na wnaed cais amdano) trwy gyfrwng y Gymraeg yn y meysydd a ganlyn:

- recriwtio a chyfweld.
- rheoli perfformiad.
- gweithdrefnau cwyno a disgyblu.
- ymdrin â'r cyhoedd.
- iechyd a diogelwch.
- cynefino.

Sut bynnag, rydym yn sicrhau ein bod yn cynnwys sleidiau dwyieithog o fewn i gyflwyniadau hyfforddi staff ac yn hyrwyddo'r iaith Gymraeg a dysgu'r Gymraeg yn gryf fel rhan o'r hyfforddiant hwn. Mae gennym hefyd siaradwyr Cymraeg o fewn i'r tîm Datblygu a all ddarparu trwy gyfrwng y Gymraeg.

Yn ystod y cyfnod hwn, darparwyd ystod o gyrsiau gennym i'n tîm o staff, yn cynnwys hyfforddiant Arweinyddiaeth i'r Tîm Arweinyddiaeth yn ei gyfanrwydd, a oedd yn ddwyieithog. Roedd hyn yn golygu bod modd i gyfranogwyr ymuno ag ystafell trwy gyfrwng y Gymraeg yn ystod y sesiynau a gynhaliwyd mewn ystafelloedd trafod.

7. Recriwtio Staff (1 Awst 2022 – 31 Gorffennaf 2023)

Safon 178:

(d) Nifer o swyddi gwag a swyddi newydd a hysbysebwyd gennych yn ystod y flwyddyn a gafodd eu categorio fel swyddi lle yr oedd:

(i) sgiliau iaith Gymraeg yn hanfodol,

(ii) angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg wrth gael eich penodi i'r swydd;

(iii) sgiliau iaith Gymraeg yn ddymunol; neu

(iv) sgiliau iaith Gymraeg yn ddiangen (ar sail y cofnodion a gadwyd gennych yn unol â safon 162);

Yn ystod y cyfnod 1 Awst 2022 i 31 Gorffennaf 2023, hysbysebwyd cyfanswm o 260 o swyddi ar gyfer swyddi gwag o fewn y Coleg. Gellir eu categorio fel a ganlyn;

- Hysbysebwyd cyfanswm o 9 o swyddi lle yr oedd sgiliau iaith Gymraeg yn cael eu hystyried yn hanfodol.
- Dynodwyd cyfanswm o 0 swydd lle y byddai angen dysgu sgiliau iaith Gymraeg ar ôl penodi;
- Hysbysebwyd cyfanswm o 251 o swyddi lle yr oedd sgiliau iaith Gymraeg yn cael eu hystyried yn ddymunol.

8. Rhagor o Wybodaeth

Os oes gennych unrhyw ymholiadau ynglŷn â'r adroddiad hwn neu unrhyw agwedd ar gydymffurfiaeth Grŵp Colegau NPTC â Safonau'r Iaith Gymraeg, cysylltwch â:

Robin Gwyn

Cyfarwyddwr Dwyieithrwydd, Grŵp Colegau NPTC,

07787 125 711, robin.gwyn@nptcgroup.ac.uk